
Utbetalning av ålderspension

I det nya allmänna pensionssystemet finns ingen bestämd pensionsålder, den är rörlig. Man kan ta ut sin pension "tidigt" eller "sent", dock tidigast vid 61 års ålder.

I det gamla allmänna pensionssystemet finns en fastställd pensionsålder som är 65 år, men man får ta ut pensionen tidigare eller senare.

Födda 1937 och tidigare har sin pension helt enligt det gamla systemet.

Födda 1938–1953 får en del av sin pension från det gamla och en del från det nya systemet.

Födda 1954 eller senare får pension helt enligt det nya systemet.

Den kollektivavtalade ITP 2-pensionen och ITPK har normalt pensionsålder 65 år medan ITP 1 saknar pensionsålder. Även dessa pensioner får man ta ut tidigare eller senare, tidigast från 55 års ålder.

Gå tidigt i pension	170–172
Gå i pension vid 65 år eller senare	173–174
Så får man pensionen utbetald	175
Pensionerna under utbetalningstiden	176–177

Gå tidigt i pension

Alla har rätt att ta ut sin ålderspension tidigt eller sent. Den allmänna pensionen kan man ta ut tidigast från 61 år och den kollektivavtalade pensionen tidigast från 55 års ålder.

Pension enligt lag

I det nya allmänna pensionssystemet är pensionsåldern rörlig från tidigast 61 år. Detta gäller inkomst- och premiepensionen.

I det gamla allmänna systemet är pensionsåldern 65 år, det vill säga den gäller för tilläggspensionen (ATP + folkpensionstillägg). Men genom "förtida uttag" kan den tas ut från tidigast 61 år.

Vilka allmänna pensioner man får beror på födelseåret, se vidare sidan 120.

Vid förtida uttag/tidigt uttag blir den allmänna pensionen mindre hela livet ut eftersom den ska betalas ut under en längre tid. De nya inkomst- och premiepensionerna blir dessutom alltid mindre när man arbetat ihop till dem under en kortare tid. Tilläggspensionen från det gamla systemet kan också minska om man på grund av det förtida uttaget inte arbetat ihop 30 pensionspoängår.

- De allmänna pensionerna är livslånga, det vill säga de betalas ut under resten av livet.
- Inkomst- och premiepension samt tilläggspension kan tas ut från tidigast 61 år.
- Det går bra att ta ut allmän pension och fortsätta att arbeta. Man fortsätter då att tjäna in mer allmän pension, om man är född 1938 eller senare.
- Man kan ta ut pensionen delvis till 25, 50 eller 75 procent. Man kan göra uppehåll, minska eller öka uttaget.
- Man måste ta ut både sin tilläggspension och inkomstpension samtidigt och till samma del.
- Garantipension kan tidigast betalas ut från 65 år och bara om den övriga allmänna pensionen inte når upp till en viss nivå. För att få ut garantipension krävs att man också tar ut sin inkomstpension/ tilläggspension i motsvarande grad. (För garantipension till födda 1937 eller tidigare gäller särskilda beräkningsregler, se sidan 133.)

Särskilda garantiregeln vid tidigt uttag

Födda 1938 – 1953 är garanterade att få minst så stor pension som de har tjänat in till och med 1994 enligt det gamla systemet, (läs mer om garantiregeln på sidan 123). Det garantitillägg som kan bli aktuellt för att man ska nå denna garanterade nivå kan tidigast betalas ut från 65 år.

Tar man ut sin allmänna pension före 65 år minskar den garanterade nivån från 65 år. Kontakta Försäkringskassan för mer information.

Förtida uttag – mindre fördelaktigt

Ekonomiskt sett är förtida uttag oftast det sista alternativet man bör välja vid en tidigare pensionering. Får man sjukersättning på grund av sjukdom eller ett särskilt erbjudande från arbetsgivaren om tidigare pensionering (så kallad avgångspension) är dessa normalt mer fördelaktiga. Mer information om avgångspension finns på www.ptk.se

Pension enligt kollektivavtal

De kollektivavtalade pensionerna betalas normalt ut från 65 år. Man kan dock ta ut dem redan vid 55 års ålder genom "förtida uttag"/tidigt uttag. Pensionen blir då mycket lägre eftersom den har tjänats in under en kortare tid. Om den tas ut livslångt minskar månadsbeloppet dessutom därför att den ska betalas ut under en längre tid.

Väljer man helt förtida uttag tjänar den som omfattas av ITP 2 på att vänta till 62 år eftersom premierna för ITP 2 ålders- och familjepension samt ITPK då blir slutbetalda. Detta betyder att de premier arbetsgivaren skulle ha fortsatt att betala fram till 65 år istället blir betalade genom kollektiva fonder. En förutsättning för slutbetalning är emellertid att man slutar arbeta efter fyllda 62 år för att gå i pension (det vill säga tidigast från månaden efter den man fyller 62 år).

- För förtida uttag/tidigt uttag av de kollektivavtalade pensionerna (ITP 1 och förmånsbestämd ITP 2 + ITPK) krävs att man slutar arbeta i motsvarande grad för att pensionera sig. Vid helt uttag tillåts ändå arbete i mindre omfattning, det vill säga om arbetstiden är kortare än åtta timmar per vecka.
- Har man väl börjat ta ut de kollektivavtalade pensionerna kan man inte göra något avbrott för den pension som är under utbetalning.
- ITP 1 kan tas ut delvis.
- Fram till åtminstone början av år 2010 kan bara helt uttag göras av förmånsbestämd ITP 2 och ursprunglig ITPK.
- Minst 10 procent av den intjänade pensionen ska tas ut. Vid fortsatt arbete, kan då även pension fortsätta att tjänas in.
- Försäkringen kan delas upp i högst tre delar.
- ITPK kan tas ut livslångt eller under en begränsad tid, minst 2 år.
- ITP 1 och förmånsbestämd ITP 2 kan tas ut livslångt eller under en begränsad tid, minst 5 år.
- Uttagsandel och uttagstid ska bestämmas före första utbetalning av den pension som ska börja betalas ut.
- Den som har rätt till ITPs sjukpension eller ersättning på grund av sjukdom från Försäkringskassan, kan inte göra uttag av ålderspensionen för den delen.

Exempel på pensionsuttag

Här följer tre olika exempel som visar de flexibla uttagsmöjligheter som finns för ITP.*

Även ITPK* kan tas ut på flexibelt sätt, helt eller delvis, samt livslångt eller under en begränsad tid.

* Delvis uttag av förmånsbestämd ITP 2 och ursprunglig ITPK kan dock tidigast ske om ett till två år.

EXEMPEL 1 – PENSIONSUTTAG AV ITP

uttagsandel	uttagstid
50 %	5 år 60 år (ålder)
50 %	Livslångt 65 år (ålder)

Olika uttagstidpunkter. Hälften av pensionen under en begränsad tid (5 år), andra hälften livslångt.

EXEMPEL 2 – PENSIONSUTTAG AV ITP

uttagsandel	uttagstid
100 %	Livslångt 62 år (ålder)

Livslångt, helt pensionsuttag.

EXEMPEL 3 – PENSIONSUTTAG AV ITP

uttagsandel	uttagstid
25 %	10 år 65 år (ålder)
75 %	20 år 70 år (ålder)

Olika uttagstidpunkter. 25 procent av pensionen under 10 år och 75 procent under 20 år.

Hur stor blir pensionen?

Inkomstpension och premiepension

De nya allmänna pensionerna minskar vid tidigt uttag. Dels har man arbetat ihop dem under en kortare tid, dels ska de betalas ut under en längre tid.

Tilläggspension

Pensionen minskar med 0,5 procent för varje månad som återstår till 65 år. Om man på grund av det förtida uttaget inte hinner få 30 poängår minskar pensionen ytterligare.

EXEMPEL PÅ FÖRTIDA UTTAG AV TILLÄGGSPENSION

Vi antar att Erik i exemplet på sidan 127 gjorde ett förtida uttag av sin tilläggspension från den månad han fyllde 63 år, d v s när 24 månader återstod till 65 år. Eriks tilläggspension minskas då med 0,5 procent x 24 månader = 12 procent, d v s han får kvar 88 procent av den tilläggspension han skulle haft vid 65 år.

Tilläggspension: 6 820 • 88 procent = 6 002 kr/mån
Beloppen betalas ut från 63 år och livet ut.

Erik skulle även ha varit tvungen att ta ut sin inkomstpension från 63 år. Den hade beräknats utifrån den pensionsbehållning han då hade samt ett preliminärt delningstal, som från 65 år bytts ut mot det definitiva som skulle ha gällt för resten av utbetalningstiden. Inkomstpensionen skulle ha blivit lägre än vid uttag från 65 år. Detta eftersom Erik dels skulle ha haft lägre pensionsbehållning, dels skulle ha tilldelats ett högre delningstal.

Så påverkas efterlevandepensionerna vid tidig pensionering

Efterlevandepension enligt lag

Beräkningen av omställningspension och barnpension påverkas inte av tidpunkten för den avlidnes pensionsuttag. Däremot blir dessa efterlevandepensioner lägre när den pensionsbehållning som beräkningen grundas på är lägre genom att den avlidne slutat arbeta tidigt.

ITP Familjepension

Om helt uttag sker före 62 år får man en intjänad pensionsrätt på familjepensionen. Det innebär att pensionen räknas om så att den motsvarar de premier som betalats in. Vid förtida uttag efter 62 år sker ingen reduktion av familjepensionen när ITP 2-försäkringen blir slutbetald (se sidan 170).

Om man avstått från framtida intjänande av familjepensionen för att istället använda den frilagda premien till förstärkt ITPK, är det denna förstärkta ITPK-premie som kan slutbetalas. Familjepensionens fribrev kvarstår.

Familjeskydd

Försäkringen upphör att gälla om man tar ut hel ålderspension från ITP. När ITP 2-försäkringen blir slutbetald vid pensionering efter 62 års ålder (se sidan 170) fortsätter dock familjeskyddet att gälla till 65 års ålder. Läs mer i kapitlet "Ersättningar till efterlevande"; Kollektivavtalad efterlevandepension, sidan 107.

Hjälp med beräkning av pensionen

Den som funderar på att ta ut sin kollektivavtalade ålderspension före den ordinarie pensionsåldern kan vända sig till valt försäkringsbolag, eller när det gäller pension som man inte valt placering för, till Alecta. Man får då en preliminär beräkning av pensionens storlek från den tidpunkt man tänker pensionera sig. När det gäller den lagstadgade pensionen vänder man sig till Pensionsmyndigheten.

Vad händer om man blir sjuk?

Den som gjort förtida uttag men blir långvarigt sjuk, kan vända sig till Försäkringskassan för att diskutera möjligheten till sjukersättning före 65 år.

Alecta betraktar dock den som gjort helt uttag av ITP/ITPK som ålderspensionär. ITPs sjukpension blir därför inte aktuell.

Så går det till att göra tidigt uttag av pensionen

Man måste själv ansöka om de pensioner man vill få tidigt utbetalning av. De allmänna pensionerna ansöker man om hos Pensionsmyndigheten. ITP 2 och ITP 1/ITPK som man inte själv valt förvaltare för ansöker man om hos Alecta och ITP 1/ITPK man själv valt förvaltare för hos det bolag man valt.

Man kan inte få pensionen utbetald för tid före ansökan.

På sidorna 176–177 beskrivs hur pensionerna förändras under utbetalningstiden.

Det finns andra alternativ för tidig pensionering än tidigt uttag av ålderspension.

ALTERNATIV FÖR TIDIG PENSION

Om man inte kan fortsätta arbeta på grund av hälsoskäl.

Sjukersättning och ITPs sjukpension är ekonomiskt mest fördelaktigt för den som av hälsoskäl inte kan arbeta i full utsträckning. Dessa ger normalt mer pengar än tidigt uttag av ålderspension och minskar inte framtida ålderspension, vilket tidigt uttag gör. Kontakta Pensionsmyndigheten och Alecta för mer information.

Om man är rädd för att mista jobbet på grund av omstruktureringar eller driftsinskränkningar.

Avgångspension (även kallad avtalspension) bygger på en överenskommelse mellan den anställde och arbetsgivaren. Rätten att vara kvar i arbetslivet är reglerad i lagen om anställningsskydd. Kontakta förbundet för mer information. På PTKs webbplats www.ptk.se finns också mer information om avgångspension.

Gå i pension vid 65 år eller senare

Man kan ta ut pensionen från 65 år eller vänta med att ta ut den till efter 65 års ålder. Det går också bra att fortsätta arbeta efter 65 års ålder och samtidigt ta ut pensionen. Arbete efter 67 år kräver emellertid att arbetsgivaren går med på det.

Om man tar ut pensionen hela livet ut efter 65 år blir den högre, eftersom den ska betalas ut under en kortare tid. Man tjänar dessutom in mer pension enligt lag så länge man fortsätter att arbeta.

Om man vill, kan man ta ut sin allmänna pension och vänta med den kollektivavtalade pensionen – eller tvärtom.

Pension enligt lag

- De allmänna pensionerna är livslånga, det vill säga de betalas ut under resten av livet. Garantipension kan dock upphöra om den lagstadgade inkomstgrundade pensionen höjs.
- Man kan skjuta upp uttaget av tilläggspension till längst 70 år (sedan ökar den inte mer).
- Man kan inte tjäna in ny tilläggspension efter 64 års ålder även om man fortsätter att arbeta.
- Vid arbete efter 64 års ålder tjänar födda 1938–1953 in ny pension helt i det nya systemet.
- Den som är född 1937 eller tidigare kan inte tjäna in mer pensionsrätt efter sitt 64:e år, även om man fortsätter att arbeta.
- Sent uttag av inkomst- och premiepension ger högre pension än tidigt uttag. Ju senare uttag, desto högre pension.
- Man tjänar in inkomst- och premiepension så länge man arbetar, även vid samtidigt uttag.
- Man kan skjuta upp uttaget av allmän pension delvis till 25, 50 eller 75 procent.
- Man kan göra uppehåll i uttaget. Man kan också minska eller öka den del man skjuter upp uttaget av.
- Man måste ta ut både sin tilläggspension och inkomstpension samtidigt och till samma del.
- Garantipensionen ökar inte på grund av uttag efter 65 år. Den minskar om man fortsätter att arbeta och därmed tjänar in ny inkomstpension/premiepension. (För garantipension till födda 1937 eller tidigare gäller särskilda beräkningsregler. Se sidan 133.)

Pension enligt kollektivavtal

ITP 1 och förmånsbestämd ITP 2 kan tas ut livslångt eller under en begränsad tid om minst 5 år. ITPK kan också tas ut under några år, minst 2 år, eller livslångt.

För ITP 1 och förmånsbestämd ITP 2, samt för ITPK gäller vidare att

- de kan skjutas upp hur länge som helst
- de kan skjutas upp helt eller delvis (förmånsbestämd ITP 2/ursprunglig ITPK dock delvis från tidigast om ett till två år)
- man kan inte göra uppehåll av den del som påbörjats uttag av
- man kan inte tjäna in mer förmånsbestämd ITP 2 eller ITPK efter 65 år även om man fortsätter att arbeta
- men ITP 1 kan man komma överens med arbetsgivaren att få fortsatta premier inbetalda för, om man fortsätter anställningen efter 65 år.

Hur stor blir pensionen?

Inkomst- och premiepension

Den nya allmänna pensionen ökar vid sent uttag. Dels har man arbetat ihop den under en längre tid dels ska den betalas ut under en kortare tid.

Fondförsäkrad premiepension kan dock öka eller minska beroende på hur valda fonder utvecklas.

Tilläggs pension

Tilläggs pensionen ökar med 0,7 procent för varje månad som man skjuter upp uttaget efter 65 år. Efter det att man fyllt 70 år ökar dock inte pensionen längre. Med ett uppskjutet uttag kan man alltså höja sin tilläggs pension med högst 42 procent jämfört med vad man kan få ut vid 65 års ålder. Tilläggs pensionen följsamhetsindexeras (se sidan 176) från det år man fyller 66 år, oavsett om man tar ut den eller ej.

ITP 1 och ITPK

ITP 1 och ITPK ökar vid uttag efter 65 år. Om de tas ut livslångt ökar de eftersom de ska betalas ut under en kortare tid. Dessutom har man arbetat ihop till ITP 1 under en längre tid, om man har haft anställningen kvar och kommit överens med arbetsgivaren om fortsatt premiebetalning.

Fondförsäkrad ITP 1 och ITPK kan öka eller minska beroende på hur valda fonder utvecklas.

Förmånsbestämd ITP 2

Förmånsbestämd ITP 2 ökar med cirka 0,6 procent för varje månad som man skjuter upp uttaget efter 65 år om man tar ut den som en livslång pension. Exakt besked kan man få från Alecta.

När man tar ut pensionen efter 65 år får man pensions-tillägg utifrån året man fyllde 65 år (se sidan 177).

Vad händer med övriga försäkringar vid sent uttag?

Lagstadgad sjuklön

En anställd ålderspensionär har rätt till sjuklön från och med första anställningsdagen vid tillsvidareanställning. Om anställningstiden avser kortare tid än en månad, har man rätt till sjuklön efter 14 dagars anställning.

Sjukpenning

En ålderspensionär som arbetar kan få sjukpenning efter pensioneringen. Den som arbetar efter 70 års ålder kan dock få sjukpenning under högst 180 dagar. Försäkringskassan kan också besluta att den som haft sjukpenning i 180 dagar efter 65 års ålder, inte längre har rätt till sjukpenning.

Kollektivavtalad sjuklön

Den som kvarstår i tjänst efter pensionsåldern måste träffa en särskild överenskommelse med sin arbetsgivare för att ha rätt till sjuklön.

TGL

För den som kvarstår i tjänst efter den vanliga pensionsåldern 65 år fortsätter TGL att gälla, dock längst till 70 års ålder.

Familjeskydd

Familjeskyddet upphör att gälla även om man fortsätter att arbeta efter 65 år.

Så går det till att skjuta upp pensionsuttaget

Man måste själv ansöka hos Pensionsmyndigheten om pensioner enligt lag. Därför behöver man inte särskilt meddela att man väntar med pensionsuttaget. Men om man inte tagit ut den allmänna pensionen vid 70 års ålder, skickar Pensionsmyndigheten ut ett brev för att påminna om att man själv måste ansöka om pensionen när man vill få den utbetald.

När det gäller förmånsbestämd ITP 2 och ITP 1/ITPK hos Alecta kommer automatiskt ett meddelande om storleken på dessa vid den ordinarie pensionsåldern. Man får då också en svarsblankett där man kan tala om hur länge man vill vänta med uttaget av pensionen. Sedan skickas ett nytt meddelande från Alecta och pensionsutbetalningen startas automatiskt från den tidpunkt man meddelat att man vill starta utbetalningen. Det är möjligt att, före första utbetalningsmånaden, ändra tidpunkten för pensionsstarten flera gånger, men inte för retroaktiv tid.

ITP 1 och ITPK man själv valt förvaltare för styrs av de rutiner som gäller för det försäkringsbolag man valt. Kontakta bolaget för mer information.

På sidorna 176–177 beskrivs hur pensionerna förändras under utbetalningstiden.

Så får man pensionen utbetald

Rutinerna för att man ska få sin ålderspension utbetald är olika för de lagstadgade och kollektivavtalade pensionerna.

Man måste ansöka om den lagstadgade pensionen

Man måste själv ansöka hos Pensionsmyndigheten om de lagstadgade pensionerna oavsett från vilken tidpunkt man vill få pensionen utbetald.

Man kan tidigast få **tilläggs- och inkomstpension** för tid från den månad man ansöker om utbetalning. Minskat uttag får tidigast göras från månaden efter ansökan. När man fått sjukersättning fram till 65 år kan man få högst tre månaders utbetalning före ansökningsmånaden. Men inte för tiden före 65-års månaden.

Premiepension kan man bara få för tid från och med den månad man ansöker om utbetalning och ökat eller minskat uttag tidigast från månaden efter ansökan.

Automatisk utbetalning av den kollektivavtalade pensionen

Ungefär tre månader före pensionsåldern (normalt 65 år) skickar Alecta ett meddelande om storleken på **förmånsbestämd ITP 2 och ITP 1/ITPK som man inte själv valt förvaltare för**. Man får även en svarsblankett där man kan tala om hur pensionen ska betalas ut och hur skatten ska dras. Vill man ändra sin pension till en annan utbetalningstid måste man ange det.

ITP 1 och ITPK som man själv valt förvaltare för betalas ut från det försäkringsbolag man har valt. Därifrån kommer ett brev en tid före den månad man fyller 65 år.

Om man vill få kollektivavtalad pension utbetald tidigare eller senare än den ordinarie pensionsåldern, måste man själv meddela detta till försäkringsbolaget. Men man kan inte få pensionen för tid före det att man begärt utbetalning.

Den kollektivavtalade förmånsbestämda ITP 2/ITPK-pensionens ordinarie pensionsålder är normalt 65 år. Det innebär att månadspensionen betalas ut från den

månad man fyller 65 år, oavsett när i månaden man är född.

Om man har en lägre ordinarie pensionsålder (se sidan 145) betalas pensionen ut från månaden efter den månad man uppnår pensionsåldern. Är exempelvis pensionsåldern 62 år och man fyller i april, betalas pensionen ut från maj. Den förmånsbestämda pensionen förändras sedan till "65-årspension" från den månad man fyller 65 år.

Vem betalar ut pensionen?

De lagstadgade pensionerna betalas ut av Pensionsmyndigheten. Den som är född dag 1–15 i månaden får pensionen den 18:e. Är man född dag 16–31 betalas pensionen ut den 19:e.

Förmånsbestämd ITP 2 och ITP 1/ITPK som man inte själv valt förvaltare för betalas ut av Alecta den 25:e i månaden. ITP 1 och ITPK som man själv placerat betalas ut av det/de försäkringsbolag man själv valt i ITP-/ITPK-valet.

För att slippa få pensionen utbetald på postanvisning ska man skriftligt meddela pensionsutbetalarna till vilket bankkonto, personkonto eller postgirokonto man vill ha pensionen. Man kan också begära att få pensionen utbetald till ett ombud.

Pensionerna under utbetalningstiden

Både de lagstadgade och kollektivavtalade pensionerna är skattepliktiga och betalas normalt ut varje månad.

De lagstadgade pensionerna betalas ut "livslångt", det vill säga hela livet ut. Ett undantag från detta gäller dock om garantipensionen upphör på grund av att den lagstadgade inkomstgrundade pensionen höjts.

De kollektivavtalade ITP-pensionerna är i grunden också livslånga, men man kan själv välja utbetalningstid.

Bosatt i utlandet

De inkomstgrundade pensionerna som man arbetat ihop till, betalas ut oavsett i vilket land man är bosatt. Men den lagstadgade grundtryggheten, garantipensionen, betalas ut till den som är bosatt i Sverige. Garantipensionen kan genom särskilda regler även betalas ut till medborgare inom EU/EES-området eller i ett konventionsland som Sverige träffat en särskild överenskommelse med. För mer information kontakta Pensionsmyndigheten.

Så ändras pensionerna under utbetalningstiden

Pensioner betalas oftast ut under årtionden. För att hindra att inflationen urholkar värdet av pensionerna har de traditionellt knutits till ett prisindex. Därmed har pensionärernas köpkraft garanterats.

Idag kopplas till stor del pensionsbeloppen i det lagstadgade pensionssystemet i stället till inkomstutvecklingen i samhället.

Ytterligare ett sätt att förändra pensionsbelopp är att placera pensionssparandet i fonder där marknadsutvecklingen på aktie- och räntemarknaden följs.

Nedanstående tabell visar vilket index de olika pensionerna följer.

Tilläggs pensionen följer prisbasbeloppet till 65 år. Från det år man fyller 66 år följsamhetsindexeras tilläggs pensionen, vilket betyder att den då följer en reducerad allmän inkomstutveckling. Detta gäller oavsett när tilläggs pensionen börjar betalas ut.

Inkomst pensionen följer den allmänna inkomstutvecklingen i samhället genom inkomstindexering. Från förändringen av inkomstindex görs dock under utbetalningstiden ett avdrag för 1,6 procent, som redan finns medräknad i pensionsbeloppet som antagen framtida allmän inkomstökning (se sidan 125). Detta kallas följsamhetsindexering.

Automatisk balansering

Följsamhetsindexeringen av tilläggs pensionen och

	Prisutveckling	Inkomstutveckling	Marknadsutveckling
Pension enligt lag	Tilläggs pension (till 65 års ålder)	Tilläggs pension (efter 65 års ålder)	
	Garantipension	Inkomstpension	Premiepension
Kollektivavtalad pension	Förmånsbestämd ITP 2		ITP 1
	ITPK i ursprunglig form		ITPK man själv placerat ITPK intjänad från juli 2007

Prisutveckling:	Levnadskostnadernas utveckling mätt med konsumentprisindex, det vill säga hur priserna på varor och tjänster förändras.
Inkomstutveckling:	Förändringen i de genomsnittliga pensionsgrundande inkomsterna hos alla under 65 år.
Marknadsutveckling:	Aktiers och räntebärande värdepappers utveckling, för pension placerad i fonder. Återbäring (förräntning) utifrån utvecklingen av bolagets kapital, för traditionellt försäkrad pension.

inkomstpensionen påverkas av den automatiska balanseringen (se sidan 125).

Följsamhetsindexeringen betyder att om årsinkomsterna ökar med 1,6 procent reallt, det vill säga utöver inflationen, så höjs pensionen motsvarande inflationen och pensionären behåller därmed sin köpkraft. Skulle inkomstökningarna i Sverige bli större, höjs pensionen mer än inflationen och ger ökad köpkraft för pensionären. Vid reala lönehöjningar på mindre än 1,6 procent, får pensionären inte full kompensation för inflationen och tappar därmed köpkraft.

Balansindex kan gälla i stället för inkomstindex även vid beräkning av följsamhetsindex. Se sidan 125.

Premiepensionen följer marknadsutvecklingen. Premiepensionären kan vid pensionsdagen välja att ha kvar pengarna i fonder eller köpa en traditionell försäkring hos Pensionsmyndigheten.

Det traditionella försäkringsalternativet innebär att man får en fast, garanterad pension per månad. Pensionären löper inte risk att pensionen minskar. Däremot har man möjlighet att få återbäring (det vill säga höjd pension) om förvaltningen av försäkringskapitalet går bra.

Fondalternativet innebär att pensionen både kan öka och minska beroende på hur de finansiella marknaderna utvecklas och på fondförvaltarens förmåga att förvalta kapitalet. Det finns alltså inga garantier för hur pensionen kommer att utvecklas under pensionärs-tiden.

Garantipensionen följer prisutvecklingen genom att den är en andel av prisbasbeloppet och därför förändras varje år då prisbasbeloppet ändras.

Förmånsbestämd ITP 2 och ITPK i ursprunglig form är också knutna till prisutvecklingen. De följer dock inte prisbasbeloppet. Det är istället Alectas styrelse

som till varje årsskifte beslutar om de pensionstillägg som ska betalas ut. Pensionstillägget får högst motsvara förändringen av konsumentprisindex (KPI). Frågan om förmånsbestämd ITP 2/ursprunglig ITPK-pensionärerna får full kompensation för prisstegringar i framtiden kan inte besvaras. Det beror bland annat på framtida inflation och Alectas överskott.

Pensionstilläggets storlek beror på ett "basår", som är det år då pensionen börjar betalas ut. Om pensionen börjar betalas ut i januari är det året innan som är "basår". Man får pensionstillägg från och med året efter "basåret". En sjukpensionär som uppnår pensionsåldern får behålla samma "basår" för ålderspensionen som gällde för sjukpensionen. Ålderspensionen höjs alltså med hänsyn till de årliga pensionstillägg som tilldelats under sjuktiden.

ITP 1 och övrig ITPK (ej ursprunglig form) förändras olika beroende på om de är placerade i traditionell försäkring eller i fondförsäkring.

Traditionellt placerad försäkring ger en garanterad pension som minst motsvarar inbetalade premier och i vissa fall en lägsta förräntning. Dessutom kan mer pension ges beroende på försäkringsbolagets förvaltning.

Om man har valt fondförsäkring, beror pensionens storlek på fondandelarnas värde. Bolaget garanterar då inte någon lägsta förräntning.

Pensionen upphör vid dödsfall

När pensionären avlider, betalas pensionen ut för hela den månad då dödsfallet inträffar. Dödsboet får kvittera ut pengarna. Betalas pension ut för en senare månad, ska den föras tillbaka till avsändaren. Efter dödsfalls-månaden upphör pensionen och eventuella efterlevandepensioner börjar betalas ut.

Pensionstillägg för en person pensionerad 1987

* Under jan-feb 1999 var pensionstillägget 56,44%.

I mars höjdes det till 61,19%.

